

Cluj-Napoca

Festivalul artei și creației studentești — finala formațiilor de teatru —

27—30 aprilie

„Deși omul se împotrivesc — inteligența contraatacă”: în miezul acestei relații — expusă cu tineresc aplomb la gala umorului studentesc de la Iași — se situează dinamica artei și creației studentești: spiritul constructiv, dar și caracterul polemic, respectul pentru tradiție, pentru cultură, și credința că bucuria intimă a descoperirii poate deveni un bun al tuturor.

Finala întrecerii formațiilor de teatru, care s-a desfășurat la Cluj-Napoca, după severe selecții ale echipelor din cele 19 centre universitare ale țării, a oferit, prin punctele ei de maxim interes, prin momentele ei de cuminte mediocritate, dar și prin clipele de acută nedumerire pe care le-a provocat, un tablou complex și nuanțat al preocupărilor pentru exprimarea prin mijloacele teatrului ale actualei generații universitare.

O primă observație, care a apărut chiar de la citirea programului manifestării: în timp ce la precedentele ediții predominau textele inedite, creațiile studentești, de astă dată repertoriul majorității formațiilor a fost alcătuit din piese verificate pe scenele profesioniste, din lucrări ale clasicii sau ale dramaturgilor consacrați. Am putut vedea astfel, în versiuni de 40 de minute, piese de Caragiale, Călinescu, Lucian Blaga, Horia Lovinescu, Ecaterina Oproiu, Dinu Săraru, Theodor Mănescu, Marin Sorescu, Ion Băieșu, I. D. Sirbu, Doru Moțoc ș.a. Din dramaturgia universală s-au jucat Goethe, Brecht, Marie Louise Fleisser, Enrique Buena-ventura, Luis Britto Garcia ș.a. S-ar putea ca explicația acestei opțiuni să fie simplă: la ediția trecută a fost premiat spectacolul studenților timișoreni cu *Sinziana și Pepelea* după Alecsandri, și un asemenea premiu creează întotdeauna o direcție. Dar e mai probabil că motivele sînt mai complicate: după explorarea aproape pînă la saturație a modalităților de a face „cu orice preț” altfel, s-a putut observa că acest „orice” — care presupunea fie sofisticarea pînă la încifrare, fie alăturarea șocantă a unor elemente divergente, fie oracularul care masca sim-

plismul — făcea ca prețul să nu mai fie un indice al valorii. O întoarcere la textele consacrate a fost deci necesară, și rezultatele materializate în spectacole i-au dovedit utilitatea. Utilitatea, dar nu în toate cazurile și fertilitatea. Spectacolele premiate la categoria „teatru dramatic” (*O întimplare* de Horia Lovinescu — Casa de cultură a tineretului și studenților din Iași, *Niște țărani* de Dinu Săraru — Institutul agro-nomic din Cluj-Napoca, *În căutarea sensului pierdut* de Ion Băieșu — Casa de cultură a studenților din Galați) s-au desfășurat conform unor mizanscene corecte, descifrînd plauzibil relațiile dintre personaje, cu unele interpretări individuale de certă calitate — ele au plăcut, au emoționat ori au amuzat într-un mod pașnic și detașat, juriul a ierarhizat prin premii efortul de interpretare și nu pe cel de gândire creatoare. În unele cazuri, și acest efort de interpretare s-a desfășurat în gol, fie din cauza condiției cu totul precare a materialului dramatic (*Ultimul interogatoriu* de Viorel Costea — I.M.F. Cluj-Napoca), fie din cauza unor inadecvate concepții regizorale (*Zamolxe* de Lucian Blaga — Studioul „Thalia” al Casei de cultură a studenților din Timișoara, *Purgatoriu la Ingolstadt* de Marie Louise Fleisser — centrul universitar Sibiu), fie din cauza diletantismului evident (*Covor oltenesc* de I. D. Sirbu — centrul universitar Craiova).

Că textul consacrat poate constitui un impuls creator pentru o reinterpretare care să implice participarea publicului a dovedit-o spectacolul premiat al Casei de cultură a studenților din Tîrgu Mureș, *Blestemat să fii, război!* după Brecht — demonstrație de inventivitate și de bună stăpînire a tehnicii jocului de grup, a exploatării „resurselor” teatrului sărac. Din păcate, nu s-a găsit un loc în palmares pentru studenții brașoveni care au oferit o versiune viclean ingenuă a piesei lui Marin Sorescu *Există nervi*: interpretii au descifrat logica poetică a textului, și, privită așa, substanța dramatică a devenit fluentă, și-a supus semnificațiile.

Premiată la categoria „teatru-docu-

ment", formația „Podul” a Academiei de studii economice a jucat piesa *Politica* de Theodor Mănescu din punctul de vedere al generației din care personajul principal se află în dialog: ceea ce pentru autor era problematic, a devenit pentru interpreți documentul unei probleme, căreia generația lor trebuie să-i găsească soluția sau soluțiile.

Secțiunea de „teatru experimental” a acoperit cu mantaua ei — ambiguă prin definiție — sublimul și ridicolul în formele cele mai specifice. Experiment a fost *Cu fața întoarsă* — crudă încercare a nervilor și a căilor respiratorii, la care ne-a supus, prin strigăte și praful stîrnit, formația Institutului de învățămînt superior din Oradea; experiment a fost și piesa studentului M. R. Pătrășescu de la Facultatea de filologie din Timișoara, *Triumvirat* — parabola obscură despre scindarea unei personalități care-și regăsește candoarea și puritatea sub semnul unei cutii de Perlan. O ipoteză de lucru bizară, căreia profesioniștii îi spun „interesantă”, a prezentat Casa de cultură a studenților din Cluj-Napoca, un text realizat cu ajutorul calculatorului, intitulat *Undeva între marți și miercuri*. Spectacolul ne-a convins că autorul e oarecum inteligent, dar că nu prea e dus la teatru: jocurile și combinațiile pe care ni le propune sînt inerte din punct de vedere scenic, cele mai emoționante momente ale spectacolului și poate și cele mai inteligente fiind cele în care intervine grupul de dansatori: frumoși, expresivi, cu jocuri și combinații armonioase, cu o grație în căutarea perfecțiunii, superioară mecanicii precise a textului.

Studentul Doru Enache de la Facultatea de limbi străine din București a jucat, împreună cu colegii lui, piesa *Mihai*, scrisă de el. Un text în care viața pare o creație a cărților, un spectacol care dovedește că dragostea pentru ceea ce aflăm din cărți poate alcătui echilibrul unei vieți.

Grupul „Prietenia” din Craiova (premiul I), s-a impus prezentînd o structură teatrală coerentă; interperții alcătuiau, arătau și jucau imagini cu credința cu care copiii își povestesc aventurile lor fantastice: în cazul lor, însă, credința provine din cunoașterea adevărului despre dragoste și despre ură, despre pasiune și despre violență. Prin asemenea fapte artistice, teatrul-experiment își justifică prezența în festival. Grupul „Prietenia” a fost, în Festivalul de la Cluj-Napoca, ceea ce era acum mulți ani formația „Podul” din București — și azi, dincolo de inerentele căderi de formă determinate de schimbarea generațiilor, exemplu de trupă studentescă, de mod de a concepe teatrul ca o dialectică a libertății de autoexprimare și a disciplinei de grup.

Alături de „Podul” (pentru *Egmont*, premiul I la „teatru-colaj” l-au obținut studenții Facultății de construcții din Timișoara, cu spectacolul *Fintina* după I. L. Caragiale: inteligență, vervă în jocul cu timpul ce ne desparte de anii în care au fost scrise textele.

Din cele aproape douăzeci de montaje văzute la Cluj-Napoca (împărțite și ele în trei inutile categorii), puține au reținut atenția. Gîndite în general într-o tonalitate sumbră, anunțînd și prefigurînd apocalipsul, prin monotonie și convenționalism, au transformat o temă „de suflet” în vorbe fără acoperire. Iar în absența unei idei artistice ordonatoare, cuvîntul și mișcarea, lumina și muzica au funcționat tautologic. Tocmai în acest context merită menționate evoluțiile scenice ale unor formații care au izbutit să alcătuiască, prin selecția versurilor, un scenariu dramatic interpretat ca atare: *Viziune în Apuseni* — Facultatea de mecanică din Cluj-Napoca, *Pentru pacea lumii* — Academia de studii economice din București, și în special *Jocuri primejdioase* — Studioul „Alma” al Casei de cultură a studenților din București. Prin alăturare și aglomerare — efect inevitabil al oricărei treceri în revistă — s-a evidențiat caracterul unilateral al unei anume concepții despre teatru, care conferă acestei arte puterea de a analiza și probabil de a și rezolva doar problemele cosmice, cele care țin de soarta omenirii în general. Și dacă această încredere nelimitată în forța artei nu poate alcătui substanța unui reproș, nedumeritoare rămîne doar perspectiva din care sînt abordate importante teme ale prezentului și marea temă a viitorului. Rezervele de optimism, de tinerete, de ironică luciditate, care au asigurat succesul formațiilor satirice în întrecere la Iași, au lipsit aproape cu desăvîrșire aici. Împărțirea pe genuri, categorii și secțiuni e doar o prevedere regulamentară menită să asigure echitatea în competiție, nu e un mod de a concepe arta. De aceea, țin să închei consemnînd evoluția formației din centrul universitar Reșița, care a prezentat piesa *Pinza de păianjen*. O piesă scrisă în timpul repetițiilor, de către toți cei care se întrebau și ne întrebau dacă viața lor este într-adevăr atât de importantă încît să poată deveni material dramatic, dacă se pot interpreta pe ei înșiși și ce trebuie să facă pentru „a fi” pe scenă, o piesă despre ei și despre teatru, despre modul cum acest joc colectiv poate contribui la transformarea celor care joacă. Aparenta lor naivitate a găsit drumul spre miezul incandescent al acelor probleme la care dintotdeauna teatrul s-a simțit obligat să răspundă cu seriozitate.

Magdalena BOIANGIU